

УДК [378.147:332.2]:378.4(438)

МОДЕЛЬ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗА НАПРЯМОМ «ЗЕМЛЕВПОРЯДКУВАННЯ» В РЕСПУБЛІЦІ ПОЛЬЩА

Русіна Н.Г., к. пед. н., викладач

ВСП «Рівненський коледж

Національного університету біоресурсів і природокористування України»

У статті представлено модель системи професійної підготовки фахівців за напрямом «землеустроювання» в університетах Республіки Польща. Наголошено, що професійної підготовка інженерів-землеустроювальників здійснюється у політехніках, університетах, академіях і вищих школах. Зазначено, що фахівці галузі землеустрою спроможні до участі у формуванні просторової організації соціально-економічного розвитку регіонів та гмін. Підкреслено, що в університетах діють центри перепідготовки та підвищення кваліфікації, а профорієнтаційна робота є важливим чинником у підготовці фахівця.

Ключові слова: система підготовки інженерів-землеустроювальників, бакалавр, магістр, перепідготовка та підвищення кваліфікації, профорієнтаційна робота, модель.

В статье представлена модель системы профессиональной подготовки специалистов по направлению «землеустройство» в университетах Республики Польша. Отмечено, что профессиональная подготовка инженеров-землеустроителей осуществляется в политехниках, университетах, академиях и высших школах. Отмечено, что специалисты области землеустройства способны к участию в формировании пространственной организации социально-экономического развития регионов и гмин. Подчеркнуто, что в университетах действуют центры переподготовки и повышения квалификации, а профориентационная работа является важным фактором в подготовке специалиста.

Ключевые слова: система подготовки инженеров-землеустроителей, бакалавр, магистр, переподготовка и повышение квалификации, профориентационная работа, модель.

Rusina N.H. THE SYSTEM'S MODEL OF THE PROFESSIONAL PREPARATION FOR SPECIALISTS IN THE FIELD OF LAND MANAGEMENT IN THE REPUBLIC OF POLAND

The article presents the model of the system of professional training for the specialists in land management at universities of the Republic of Poland. It was emphasized that the training of engineer-land surveyors carried out in the polytechnics, universities, academies and high schools. It is noted that the experts in the field of land management are able to participate in the formation of the spatial organization of socio-economic development of regions and changes. It is emphasized that universities have centers of retraining and advanced training, vocational guidance work is an important factor in specialist training.

Key words: system of preparation of engineers-land surveyors, bachelor, master's degree, retraining and advanced training, career guidance, model.

Постановка проблеми. Науково-технічний прогрес та вдосконалення земельних відносин, форм організації землекористування та праці зумовлює потребу в систематичному вдосконаленні форм і методів навчання, підвищення кваліфікації і перепідготовки кадрів у сфері землеустрою. Підготовка кадрів у сфері землеустрою – це формування у працівників знань та навичок в окремій професійній сфері, тобто навчання осіб, які побажали одержати професію у галузі земельних відносин та галузі використання і охорони земельних та інших природних ресурсів [10, с. 128].

Зарубіжний і вітчизняний досвід свідчить про потребу переорієнтації вищих навчальних закладів на підготовку фахівців землеустрою, здатних здійснювати не лише технічні функції, а й розуміти процеси природи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивчення поглядів науковців із проблематичних питань фахової освіти під-

тверджує думку про доцільність кардинальних змін не лише з потреб раціонального використання і охорони земель, а й з вимог міжнародної стандартизації освіти [2; 6]. Так науковці А. Третяк, В. Третяк та Л. Пендзей стверджують, що нині до основних проблем підготовки, підвищення кваліфікації і перепідготовки кадрів у сфері землеустрою належать відсутність системного підходу до фінансування, організації та стандартизації здійснення освітньої і наукової діяльності у сфері землеустрою, кадастру та оцінки й охорони земель, розширення спеціальностей (спеціалізацій) пов'язаних з управлінською, екологічною, економічною, науковою та іншою діяльністю у сфері землеустрою [10, с. 134].

К. Ніколайчук у своїй роботі «Концептуальні підходи та шляхи вдосконалення навчального процесу в системі підготовки фахівців із землеустроювання» звертає увагу на проблему унаочнення під час ви-

кладання фахових дисциплін. Якісне навчання, як зауважує автор, полягає у логічному поєднанні проведення лекційних, лабораторних, практичних занять, навчальної та виробничої практики, курсового та дипломного проектування [8, с. 202].

Зарубіжний досвід підготовки землевпорядника як фахівця сфери ландшафтної архітектури вивчали А. Мартин, Й. Дорош, З. Флікей [7].

Науковці Харківського національного аграрного університету ім. В.В. Докучаєва розкрили зміст світового досвіду підготовки інженерів-землевпорядників для сталого розвитку аграрної освіти в Україні [6]. У своїх дослідженнях науковці звертають увагу на методичні засади поєднання компонентів навчальних програм у процесі землевпорядної освіти і в академічних навчальних закладах. Цей крок сприяє підвищенню ефективності процесу стандартизації системи освіти галузі «Геодезії та землеустрою», а також потребує постійної орієнтації на освітні стандарти ООН і безперервного уточнення переліку дисциплін порівняно з дисциплінами навчальних планів провідних навчальних закладів світу.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати завдання дослідження, яке полягає в аналізі умови навчання у вищих навчальних закладах Польщі та побудові на цій основі моделі системи підготовки фахівців за напрямом «землепорядкування».

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасна система підготовки інженерів-землевпорядників у Республіці Польща здійснюється у політехніках, університетах, академіях і вищих школах, як державних, так і в приватних, на денній, заочній або вечірній формах навчання. Незалежно від обраного навчального закладу, перший етап навчання (3,5 роки) передбачає отримання диплому ліценціата або інженера. Студія першого рівня направлена на отримання знань із наук соціально-економічних, економічних, природничих. Інженерний напрям наповнює зміст навчання технічними елементами. Закінчення додаткового навчання (півтора року) забезпечує отримання ступеня магістра [13].

Зауважимо, що випускник другого ступеня в галузі землеустрою, спеціальності регіонального розвитку та оцінки нерухомості повинен мати необхідні знання і навички в галузі: управління нерухомістю, просторового планування, управління земельними ресурсами, проектування технічної та соціальної інфраструктури, просторового аналізу розвитку економічних і соціальних явищ, формулювання вимог просторової

політики на всіх рівнях управління, оцінки впливу на навколишнє середовище різних проектів – регіональний розвиток, крім того, випускник володіє навичками, пов'язаними з оцінкою майна і його поділу [12].

Дослідженнями встановлено, що у Республіці Польща післядипломне навчання просторової економіки спрямоване на отримання особами кваліфікацій з архітектури, містобудування та територіального планування. Післядипломна підготовка триває рік або два, незалежно від виду навчального закладу, і завершується складанням іспиту з просторового проектування [13].

Підкреслимо, що еволюція освітньої пропозиції вищих навчальних закладів проходить від традиційної – націленої на підготовку осіб віком 19–24 років, до тієї, яка адресована особам старшого віку (незалежно від їх освіти) через різні форми навчання. Саме це забезпечить співпрацю університетів із бізнесом, урядом, самоуправлінням аби краще, ніж раніше, створювати, передавати і використовувати знання [19, с. 28]. Адже магістри за напрямом «Просторова економіка» спроможні до участі у формуванні просторової організації соціально-економічного розвитку шляхом діяльності у: сфері просторового планування, програмування розвитку технічної та суспільної інфраструктури; програмуванні соціально-економічного і просторового розвитку міст і регіонів; підвищенні конкурентоспроможності міст і регіонів; розвитку людського капіталу на місцевому та регіональному рівні; зменшенні регіональних диспропорцій у рівні економіки і якості життя населення; охоронні довкілля та екорозвитку; управлінні містами й іншими територіальними адміністративними одиницями; формуванні засад просторової політики на усіх рівнях управління; співпраці місцевих адміністрацій та уряду; співпраці з євро-регіонами [9, с. 46]. Аналіз наукових праць польських та європейських дослідників дав змогу констатувати, що засвоєння знань фахівцями землеустрою перевіряється придатністю практичного застосування та донесенням до зацікавлених громад, які могли б їх використовувати, адже знання, які не служать, є марними.

Варто додати, що популярними освітніми програмами є програми дистанційного навчання (distance learning), які існують у формі електронного навчання (e-learningu). Нині у Польщі створюються віртуальні вищі навчальні заклади (Польський віртуальний університет (Polski Uniwersytet Wirtualny (PUW)), а діючі відкривають частину курсів онлайн [11, с. 123–124].

Разом із тим необхідно наголосити, що Республіка Польща як країна-член ЄС потребує висококваліфікованих, освічених, професійних державних службовців та фахівців. Зокрема, у Конституції республіки зазначено, що навчання є правом і обов'язком членів Корпусу державної служби [4, с. 156]. Підвищення кваліфікації належить до системи підготовки фахівців галузі землеустрою, зміст якої визначається в основному: рівнем кваліфікації фахівця; вимогами Міністерства інфраструктури та розвитку, положенням Державної кваліфікаційної комісії і вищої школи, європейськими стандартами; особливостями етапу професійного зростання; необхідністю освоєння нових знань та вмінь у галузі землеустрою. Підвищення кваліфікації працівників проводиться не менше одного разу на 5 років: короткострокове (не менше 72 годин); тематичні і проблемні семінари (від 72 до 100 годин); тривале (понад 100 годин) [5, с. 51–58].

Підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації державних службовців у Республіці Польща здебільшого ведеться у спеціалізованих навчальних закладах – інститутах, академіях, школах, які за статусом часто стоять вище від звичайних закладів вищої освіти, зокрема університетів (наприклад, Крайова школа публічної адміністрації, Університет Інженерно-Економічний (WSI-E) у м. Жешуві) [3, с. 67]. Адже післядипломне навчання відповідає на конкретні суспільні виклики та потреби. Аби все ж відбулися значні зміни у відносинах між університетами, суспільством та економікою, необхідно підвищити доступність молоді до вищої освіти, як у просторовому вимірі, так і організації процесу навчання [17, с. 43].

Центри перепідготовки і підвищення кваліфікації фахівців діють на студіях післядипломного навчання при університетах Республіки Польща для осіб, які хочуть вдосконалити свій фах, розширити горизонти та актуалізувати знання, і для тих, хто хоче змінити фах або перекваліфікуватися. При Варшавському університеті на факультеті Географії та регіонального дослідження створено чотири центри перепідготовки фахівців галузі землеустрою [14, с. 56]: для вчителів географії; геінформатика в охороні природи та землеустрою; екологічні умови просторового проектування; розвиток в епоху глобалізації – глобальний розвиток (Global Development). Післядипломне навчання за напрямом «Просторова економіка на практиці» на факультеті геодезії та картографії Варшавської політехніки націлене на підготовку професійних кадрів,

в основі якої мають бути широкі міждисциплінарні знання у галузі землеустрою. За змістом підготовки фахівці мають розуміти вимоги природи, суспільства і економіки та умови, які вимагають окремого погляду під час прийняття рішень на всіх етапах проектування й реалізації процесів розвитку міст і гмін.

На думку І. Белонівської, процес професійного навчання майбутнього фахівця має чотири стадії, починаючи від стадії первинного знайомства з новим матеріалом і закінчуючи стадією сформованої професійної компетентності [1, с. 295]. Відповідно, професійна орієнтація у Польщі передбачає навчальне планування та розвиток кар'єри і триває протягом життя людини від раннього дитинства. Освіта і праця за професією між собою тісно пов'язані, праця базується на освіті, а та, у свою чергу, готує до праці.

Зауважимо, система порадиництва Республіки Польща включає інститути: 1) Сектор публічний (державний і самоврядний) о самоврядування; 2) установи недержавного сектора; 3) інститути третього сектора (урядові організації). Керівництво реалізації основних завдань профорієнтації здійснюють: освіта – Міністерство освіти (www.men.gov.pl); праця – Міністерство праці та соціальної політики (www.mpips.gov.pl). Профорієнтаційна робота Міністерства праці та соціальної політики націлена на людей дорослих, зареєстрованих у службі зайнятості. Реалізовується на трьох позиціях за використанням публічних служб працевлаштування, а саме: 1) державний рівень (Міністерства праці та соціальної політики, Департамент соціальної політики та мережа EURES, діяльність у рамках Департаменту Ринку Праці); 2) регіональний рівень (Центри інформації та планування кар'єри, регіональні біржі праці); 3) базовий рівень, де консультанти безпосередньо працюють із клієнтами повітових і муніципальних служб зайнятості); 4) додатковий рівень: добровільна праця із *Hufce Pracy* (ОHP) – реалізація завдань профорієнтації та працевлаштування молодих людей – віком до 25 років.

Іншим важливим чинником є дія інформаційних систем у напрямі профорієнтаційної роботи. Прикладом цього є сайти [16, с. 151–157]: «Центр профорієнтації для молоді» (*Centrum Doradztwa Zawodowego dla Młodzieży*) – CDZdM: <http://cdzdm.pl/przykladowe-zrodla-informacji-w-zakresie-doradztwa-edukacyjno-zawodowego/>; Національний ресурсний центр з профорієнтації (*Narodowe Centrum Zasobow Poradnictwa Zawodowego*) – NCZPZ: www.psz.praca.gov.pl.

Рис. 1. Структурна модель підготовки землевпорядників у Республіці Польща

Дослідження проблеми показало, що елементами профорієнтації є підготовка, видання і поширення інформаційних матеріалів про ВНЗ, факультети і спеціальності, з яких ведеться підготовка, як у друкованому вигляді – рекламної листівки (ulotky), так і на сайтах вишів [5; 18].

Зауважимо, що польські вчені, говорячи про освітню систему, підкреслюють її ієрархічність, структурність елементів. Так, Je. Mischke та A. Stanisławska визначають п'ять складових елементів освітньої системи (профорієнтаційна система; система організації дидактичного процесу; дидактичний процес; система контролю якості навчання), де профорієнтаційна система займає першу сходинку [15]. Отже, система освіти землевпорядників спирається на наукові дослідження цього напрямку, а також на економічні, суспільні та культурні засади.

Проведений аналіз праць дав нам змогу узагальнити результати нашого дослідження щодо підготовки фахівців із землевпорядкування Республіки Польща у модель (рис. 1). Розроблена нами модель є відкритою, динамічною і гнучкою, що дає змогу використовувати її у навчальному процесі вищих навчальних закладів з урахуванням соціально-економічних та виробничих змін, а також динаміки змін на ринку праці.

Висновки з проведеного дослідження. Освітній досвід Польщі як країни, яка має розвинену систему вищої освіти, що відповідає потребам ринку праці, і, зокрема, систему професійної підготовки фахівців-землевпорядників, є цінним. Дослідження поглядів польських науковців щодо системи професійної підготовки землевпорядників показало, що система формується на основі змісту професії та має ряд функцій, завдань і структуру. Професійна підготовка інженерів-землевпорядників здійснюється на факультетах землевпорядного профілю у вищих навчальних закладах відповідного рівня акредитації і є складовою частиною структури вищої та післядипломної освіти, підвищення кваліфікації і перепідготовки кадрів. Таким чином, кожен напрям професійної підготовки інженерів-землевпорядників вирізняється за своїм змістом, методами та формами організації освітнього процесу. Внаслідок цього землевпорядна освіта являє собою відкриту підсистему освітньої галузі, пріоритетом якої стає підготовка фахівця, що базується на формуванні у нього активних позицій, переконань, творчих здібностей, професійної гнучкості. Зміст навчання землевпорядників зумовлений вимогами сталого економічного розвитку держави, су-

спільства, діяльністю у сфері просторової організації території, інтеграцією професійного та особистісного досвіду майбутнього фахівця та необхідністю постійного самовдосконалення.

Кінцевий результат навчання виражається через рівень і досягнення в категоріях знань, умінь, навичок та компетенцій, оволодіння якими забезпечує ефективну професійну діяльність у сфері земельних відносин. Модель підготовки фахівців землевпорядкування відповідає меті навчання, базується на методичних підходах, принципах і педагогічних умовах та особливостях, включає процесуальний, змістовний та організаційний компоненти та результат.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Белоновская И. Формирование профессиональной компетентности специалиста: региональный опыт: [монография] / И. Белоновская. – М. : ИРПО, 2005. – 351 с.
2. Войтенко С. Вища освіта в галузі знань «Геодезія та землеустрій» в Україні / С. Войтенко, А. Лященко, К. Третяк, Р. Шульц // Сучасні досягнення геодезичної науки та виробництва. – 2011. – Випуск 2(22) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ena.lp.edu.ua:8080/handle/ntb/10919>.
3. Гарасим В. Державна освітня політика у сфері підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців у зарубіжних країнах / В. Гарасим // Вісник Національної академії державного управління. – 2012. – № 3. – С. 58–65.
4. Дейнега Х. Особливості підготовки державних службовців у Республіці Польща / Х. Дейнега // Економіка та держава. – 2011. – № 2. – С. 156–158.
5. Журавська Н. Підготовка викладачів-аграрників у вищих навчальних закладах країн Європейського Союзу (Франція, Німеччина, Бельгія, Італія, Люксембург, Нідерланди і Великобританія) : [монографія] / Н. Журавська. – Ніжин : Видавець ПП Лисенко М.М., 2009. – 345 с.
6. Кошкалда І. Використання світового досвіду підготовки інженерів-землевпорядників для сталого розвитку аграрної освіти в Україні / І. Кошкалда, О. Князь, В. Тишковець // Agricultural and Resource Economics : International Scientific E-Journal. – 2015. – Vol. 1. – № 2. – С. 40–50.
7. Мартин А. Проблеми місту вищої освіти у галузі / А. Мартин, Й. Дорош, З. Флекей землеустрою [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zsu.org.ua/andrij-martin/86-2011-03-12-09-12-08>.
8. Ніколайчук К. Концептуальні підходи та шляхи вдосконалення навчального процесу в системі підготовки фахівців із землевпорядкування / К. Ніколайчук // Нова педагогічна думка. – 2013. – №. 11. – С. 201–203.
9. Стадницький Ю. Просторова організація економіки як напрям підготовки фахівців в Україні / Ю. Стадницький // Вища освіта України. – 2010. – № 1. – С. 43–47.
10. Третяк А. Стан та проблеми підготовки, підвищення кваліфікації і перепідготовки кадрів у сфе-

pi ziemleustrou / A. Третяк, В. Третяк, Л. Пендзей // Землеустрій, кадастр і моніторинг земель. – 2016. – № 1–2. – С. 128–135.

11. Analiza zasobów kadrowych w uczelniach na poszczególne kierunki i wypracowanie zasad etatyżacji. Raport końcowy / przez zespół M. Brown. – Warszawa, 2010. – 331 с.

12. Dokumentacja programu kształcenia. Uniwersytet Rolniczy w Krakowie [Електронний документ]. – Режим доступу : https://akty.urk.edu.pl/zasoby/23/zr_22_z10_2015.pdf.

13. Gospodarka przestrzenna... Sztuka wyborów plus dobry plan [Електронний документ]. – Режим доступу : <http://mlodytechnik.pl/eksperymenty-i-zadania-szkolne/mt-studiuje/28477-gospodarka-przestrzenna-sztuka-wyborow-plus-dobry-plan>.

14. Informator Studia Podyplomowe 2015/2016. – Warszawa, Uniwersytet Warszawski, 2015. – 280 с.

15. Mischke Je. Nauczanie, cybernetyka, jakość i efektywność / Je. Mischke, A. Stanisławka [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://home.agh.edu.pl/~mischke/upload/File/artykoly/Nauczanie_cybernetyka_jakosc_efektywnosc.pdf.

16. Poradnictwo zawodowe w kształceniu obywatelskim w Europie. Agencję Wykonawczą ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego (EACEA P9 Eurydice). – Warszawa: Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, 2010. – 232 с.

17. Przyszczypkowski K., Solarczyk-Ambrozik E. Strategia rozwoju oświaty w województwie wielkopolskim / K. Przyszczypkowski, E. Solarczyk-Ambrozik. – Poznań, Ośrodek kształcenia usztawicznego nauczycieli w Lesznie, 2002. – 55 с.

18. Uniwersytet Jagielloński Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej Tradycja i współczesność / Red.: M. Baścik, A. Jackowski. – Kraków: Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej UJ, 2013. – 187 с.

УДК 378.147:377.8 – 051:614.8

СТРУКТУРА ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИКЛАДАЧІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ

Самусь Т.В., к. пед. н.,
старший викладач кафедри професійної освіти
та технологій сільськогосподарського виробництва
Глухівський національний педагогічний університет
імені Олександра Довженка

Стаття присвячена проблемі формування здоров'язбережувальної компетентності майбутніх викладачів професійного навчання у процесі професійної підготовки. У роботі проаналізовано сучасний стан дослідження означеної проблеми. Визначено структуру досліджуваного феномена, в складі якого виділено ціннісно-мотиваційний, когнітивний, операційно-діяльнісний та рефлексивний компоненти.

Ключові слова: здоров'язбережувальна компетентність, майбутній викладач професійного навчання, професійна підготовка, здоров'язбереження, здоров'язбережувальна діяльність.

Статья посвящена проблеме формирования здоровьесберегающей компетентности будущих преподавателей профессионального обучения в процессе профессиональной подготовки. В работе проанализировано современное состояние исследования этой проблемы. Определена структура исследуемого феномена, в составе которого выделены ценностно-мотивационный, когнитивный, операционно-деятельностный и рефлексивный компоненты.

Ключевые слова: здоровьесберегающая компетентность, будущий преподаватель профессионального обучения, профессиональная подготовка, здоровьесбережения, здоровьесберегающая деятельность.

Samus T.V. THE STRUCTURE OF HEALTHCARE SAVING COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS OF VOCATIONAL TRAINING IN VOCATIONAL TRAINING

The article deals with the problem of intending engineers-teachers' health-care competence forming. The state of investigating the abovementioned problem is analysed; the essence of the concept "intending engineers-teachers' health-care competence" is elaborated; its structure is defined as the complex of such components: motivational, cognitive, operational and reflective.

Key words: health-care competence, intending engineer-teacher, professional training, health care, health-care activities.